

*„Prin rugăciune și credință spre cinstea altarelor; să ne
rugăm pentru beatificarea episcopilor greco-catolici,
morți în faimă de martiri sub regimul comunist*

LUNA AUGUST
LUNA INCHINĂTA PREACURATEI

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Revistă de spiritualitatea și de cultură creștină a Societății
„EPISCOP DR. IOAN SUCIU”

Anul XVIII Nr. 7-8 (211-212) iulie-august 2011

Luna august, lună închinată Preacuratei

De-a lungul secolelor Sfânta Fecioară a fost și continuă să fie cinstită printr-un cult deosebit, fiind „*Născătoare de Dumnezeu*”, Mamă a lui Cristos, Mamă a Bisericii a cărei începuturi le-a sprijinit cu rugăciunile sale, rămânând pentru ea model de credință și iubire, corăscumpărătoare a actului mântuirii Fiului său, Mamă a noastră. Reprezentată în artă, literatură, muzică și pictură mai mult decât orice, de două milenii Preacurata însoțește și ocrotește omenirea în drumul ei. Secularizat și indiferent religios, secolul trecut și în continuare al nostru cunoaște o intensificare a aparițiilor Fecioarei Maria. Specialistul în mariologie Rene Laurentin estimează „*aceste apariții la peste două sute, începând cu 1930, ele continuând neîntrerupt până în prezent*”. Suntem în luna august, lună de intense rugăciuni către Preacurata în cele două săptămâni care preced Sărbătoarea *Adormirii și înălțării la Cer a Preacuratei*. Reuniunea Mariană împreună cu credincioșii o cinstesc seară de seară prin cântecul blând și mișcător al *Paraclisului*.

Credința în înălțarea cu trupul și cu sufletul la Cer a Sfintei Fecioare Maria a existat și a fost împărtășită de preoți și credincioși din cele mai vechi timpuri, dar emiterea ca dogmă a făcut-o Papa Pius al XII-lea la 1 noiembrie 1950, prin Bula „*Munificentissimus Deus*”: „*Când s-a încheiat cursul vieții pământești, Maica Domnului, Maria Semper Virgo, a fost înălțată cu trupul și sufletul în slava Cerurilor*”. Se spune că în noaptea precedentă anunțării dogmei Papa privea neliniștit cerul acoperit cu nori gri și întunecoși; „*ploua, și când plouă la Roma, plouă urât de to!*”. Dorea să se risipească norii ca P-ța San Pietro să fie în dimineața următoare în lumină și soare. Acesta era cadrul potrivit și dorit în care avea să o proclame pe Fecioara Maria înălțată în gloria cerească și încoronată, pe Ea, cea care în Apocalipsă este descrisă „*femeia înveșmântată în soare, având luna sub picioare, iar pe cap o coroană cu 12 stele*”. Papa nu putea dormi: „*mereu se scula și mergea la fereastră să vadă cum e vremea afară, cum este cerul, senin sau innourat*”. S-a rugat intens la Isus: „*Isuse, dacă mâine va ploua, cu atât mai rău pentru Tine. În fond e vorba de Mama Tă. Nu?*”

Isus i-a ascultat rugăciunea. Soare și lumină inunda Roma, soare ca un har care ajută omul să vadă, să înțeleagă. Abia anunțată dogma, o explozie de bucurie a inundat P-ța San Pietro, ca într-un singur glas se auzea: „*Viva la Santa Vergine!*” În cuvântul său Papa a spus mulțimii: „*Noi prevedem că torente de haruri se vor coborî asupra omenirii prin Fecioara Maria, după acest eveniment*”. În adevăr, Maria este mijlocitoarea tuturor harurilor, ea duce la Dumnezeu rugăciunile noastre și împarte harurile Domnului. Sf. Ludovic de Monfort spune: „*Dumnezeu a făcut o adunare de toate harurile pe care a numit-o MARIA...*”

PARACLISUL MAICII DOMNULUI pe care îl cântăm în așteptarea Sărbătorii Preacuratei înălțate la Cer „*este o cerere stăruitoare, întemeiată pe demnitatea Mariei de Mamă a lui Dumnezeu și deci, pe puterea ei mijlocitoare*”. Prin cântările, psalmii și invocațiile din *Paraclis* îi aducem laudă Preacuratei, ne adresăm ei cerându-i să ne călăuzească, să ne mijlocească de la Fiul ei ajutor în ispite și necazuri, în încercările sufletești și trupești, să ne dea credință, lumină, mângâiere, vindecare în cazuri de boală și deplină sănătate.

PARACLISUL este o rugăciune foarte veche, atribuită lui Teostirict, un călugăr, probabil discipol al Sf. Niceta de Remesiana (335-414), episcop și sfânt al Bisericii Catolice. Este una din cele mai iubite rugăciuni în Biserica Greco-Catolică, este o formă proprie de cinstire a Preacuratei. „Cu blândul Isus să ne binecuvânteze Fecioara de Sus!”

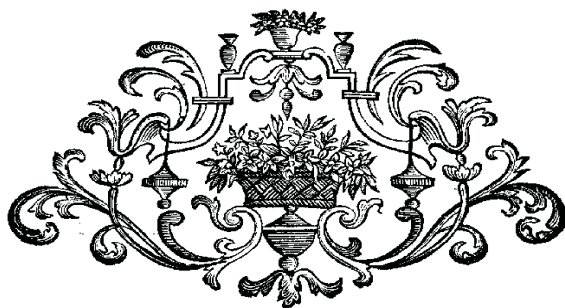

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Despre modestie și tăcere

Modestia și ținuta exterioară sunt apreciate mult, pentru că din ele ne putem da seama de trăsăturile sufletești ale omului. Sfântul Ieronim spune: „Fața este oglinda sufletului și ochii, oricât de muți ar fi, trădează tainele cele mai ascunse”. În „Pilde”, înțeleptul spune: „Din vedere se cunoaște omul și din chipul feței se cunoaște cel înțelept”. Nu este oglindă care să arate mai fidel lucrurile, cum exteriorul arată interiorul.

Părintele spiritual
din Alfonso Rodriquez, SJ
“Calea Desăvârșirii Creștine”, vol. I,
Oradea 1933

S U M A R

Editorial.....	2	Pagini bilingve.....	10
Privind spre Sfânta Fecioară.....	4	“Îngerii”.....	12
Gânduri la înscăunarea		Un miracol.....	16
PSS Vasile Bizău.....	5	Papa Paul al VI-lea.....	18
Dante ne învață.....	8	“Vreme este de iubit”.....	20

Privind pe Sfânta Fecioară

Scriitorul Andre Bellesort povestește în *Revue des Deux Mondes* (1931) despre vizita ce o făcu unui preot misionar, director și duhovnic al leprozeriei din Koyama, Japonia.

Totul era respingător; viața părea imposibilă în atmosfera aceea.

„Întrebai pe misionar, nu asupra suferințelor nevindecabili, ci asupra lui însuși. Trăia singur cu acei oropsiți?” **Da**, singur, afară de ceasurile rare în care mai trecea vreun vizitator, sau când vreun confrate se abătea din drum ca să vină să-i strângă mâna. Și nu cunoștea ceasurile mohorâte, deznădejdiile amare? **Nu**, printre aceste respingătoare resturi omenști, printre aceste cadavre care se mișcă și respiră, misionarul înfăptuia micul seceriș sufletesc. Îi arătai admirația mea.

„Nu mă admirați”, îmi răspunse. „Nu sunt atât de singur pe cât vă închipuiți. Am o ocrotire, un refugiu împotriva tuturor tristețelor”. Și de mai multe ori în răstimpul convorbirii făcu aluzie la aceasta.

Apoi îmi spuse: „Aș vrea să știți de unde îmi vine întărirea. Când veți vedea, o să înțelegeți că nu sunt de plâns”. Mă conduse în grădina sa orânduită în stil japonez. Înapoia unei perdele de arbori, îmi arătă o statuie a Sfintei Fecioare, ridicată pe muchi de piatră.

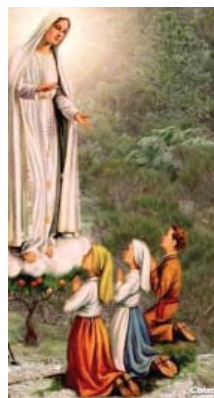
„De fiecare dată ce am un necaz, îmi spuse, de îndată ce simt că inima îmi este la capătul puterii, vin aici,

o privesc, o rog și mă înapoiez cu mai mult curaj și avânt ca oricând.

„Am găsit un om, încheie Belesort, ale cărui clipe erau consacrate celor sfântificați cu trupul, a căror vedere mă îndepărta cu oroare, un om care în ceasurile grele își regăsea puterea contemplând o statuie a Sfintei Fecioare”.

Fără să fim în Japonia, noi deopotrivă trăim într-o leprozerie... căci lumea întreagă e înecată în rău. Nu carne sfărțecată de erupții scârboase, ci suflete ce mocnesc în pântecul păcatelor, suflete ce se îmbată cu toate otrăvurile ce vând farmaciile Iadului, inimi viermuite de poftă noroioasă.. stârvuri neîngropate, izvoare de atâtea și-atâtea molime ce se răspândesc prin tiparnițe și roiesc prin vorbe multe... Si-n această imensă leprozerie, mai hidoasă ca cea din Koyama, noi cei ce din răsputeri râvnim spre Împărăția Cerurilor, ne vedem siliți să trăim...

Să contemplăm pe Sfânta Fecioară. Frumusețea ce privim se va întipări în noi, cum albastrul cerului se întruchipează în gemuna munților, și liniștea cu brațul tare al curajului va veni în noi.

Episcop Ioan Suciu

Gânduri la înscăunarea PSS Vasile Bizău

Motto: „Lupta mea s-a sfârșit. A voastră continuă. Duceți-o până la capăt!”

Cardinal Iuliu Hossu

Nu vom cunoaște niciodată gândurile celui care a fost ridicat la o nouă demnitate eclezială, aceea de Episcop al unei Eparhii ce urmează să-i fie încredințată, gânduri trăite în prețuia instalării, zi care îi va aduce în față, dincolo de solemnitatea tradițională, enormele responsabilități care îl așteaptă...Cunoscând istoria Bisericii noastre, le intuim doar.

Neîndoios, în noaptea tăcută, în genunchi, gest umil în fața lui Dumnezeu, noul Episcop s-a pierdut în rugăciune cerându-I puterea de a purta de-acum greutățile Eparhiei al cărei Păstor va fi. Undeva, în spațiul dintre Cer și Pământ rugăciunea Episcopului se întâlnea cu cea a credincioșilor, împreună înălțându-se ca să implore lui Dumnezeu har și binecuvântare.

*„Te voi urma pe orice drum vei merge, căci **Tu ești Calea**, voi asculta cuvântul Tău, căci **Tu ești Adevărul**, dacă va trebui, îmi voi da viața, căci **Tu ești Viața**...”* Așa au făcut și înaintașii...

PSS Vasile Bizău este al cincilea Episcop al Eparhiei de Maramureș. Alexandru Rusu - 1930-1963 - a fost primul Episcop al acestei Eparhii înființată în anul 1930 și încredințată puterii ocrotitoare a Preacuratei. În 1946 a fost ales Mitropolit de către Sinodul Mitropolitan, Sfântul Scaun

a confirmat alegerea, dar guvernul român nu a recunoscut-o. În 1948, la suprimarea violentă a Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, a fost arestat și înțemnițat împreună cu întregul episcopat greco-catolic. A murit în închisoarea din Gherla.

PSS Ioan Dragomir - 1963-1985 - Episcop în clandestinitate, consacrat la Nunțiatura Apostolică. A fost arestat, condamnat, purtat prin

(continuare în pag. 6)

(urmare din pag. 5)

închisori. A fost eliberat în 1964, în baza decretului de grațiere.

IPS Lucian Mureșan - 1985-1994 -, până în 1989 a funcționat în clandestinitate. În 1994 a fost numit Mitropolit al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, în prezent este Arhiepiscop Major.

PSS Ioan Siseștean - 1994-aprilie 2011 -. Ani apăsători... Abia ieșită la libertate, Biserica Greco-Catolică a fost și continuă să fie și azi denigrată, umilită, credincioșii ei hărțuiți și amenințați de reprezentanții Bisericii Ortodoxe. Nu i s-au înapoiat bisericile, preferând să fie demolate, distruse. Episcopul Ioan Siseștean a trebuit, ca toți Episcopii noștri, să stea în fața valului de răutăți, mereu apărând Biserica.

„Fiți mândri de Biserica noastră atât de încercată, dar și binecuvântată. Faceți fiecare dintre voi ceea ce vă stă în putință pentru că anii prigoanei și jertfele preaiubiților noștri martiri să nu fi fost de prisos. Ei și-au făcut datoria... Acum e rândul nostru..”. Cuvintele IPS Lucian Mureșan revin stăruitor în gând, limpezesc judecata, întăresc credința.

„Drumul Bisericii Greco-Catolice din România nu a fost niciodată ușor, după cum demonstrează vicisitudinile sale. În decursul veacurilor i s-a cerut acesteia o dureroasă și grea mărturie de fidelitate față de exigența evanghelică a unității”, spunea Papa Ioan Paul al

II-lea la cel de al treilea Centenar al Unirii Bisericii Greco-Catolice din România cu Roma.

Ca să ai curajul faptei drepte în vremuri ostile, ieșite din matca binelui, e nevoie să te întorci la îndemnul lui Cristos: *„Îndrăzniți! Eu am biruit lumea!”* (Ioan 16-23-16,33).

Viețile Episcopilor noștri, vieți pe drumul Golgotei... Desigur, lacrimile din timpul trecut au pregătit terenul pentru noua primăvară a Bisericii noastre...

Episcopii *„Bisericii mărturisitorilor și a martirilor”* din Eparhia de Maramureș, în comuniune cu Papa, au vestit lumii Evanghelia în orice vremuri, și în cele de martiriu... Credincioșii Eparhiei de Maramureș au știut să-i asculte, să fie catolici în timpul atâtor ani, realitate ce se explică prin felul de trăire a Sfintei Liturghii, prin devoțiunile păstrate și practicate, prin acțiunile Reuniunii Mariane, în convingeri și atâtea decizii înțelepte.

Acești credincioși, în semn de încredere, i-au pregătit noului Episcop una din cele mai mari bucurii: sărbătoarea înscăunării din 23 iulie a.c. O sărbătoare de așa dimensiune, încât înalți prelați din Italia, Slovacia, Ungaria, Ucraina, oficialități de diferite nivele, preoți cu credincioși din străinătate și din toate Eparhiile noastre, mii de persoane s-au alăturat bucuriei, cu toții uniți în rugăciune și speranță.

(continuare în pag. 7)

Sărbătoarea aceasta a speranței a intrat deja în istorie... Și Preasfinția Sa a intrat deja într-o istorie ale cărei pagini le scrie în fiecare zi...

„Lupta mea s-a sfârșit. A voastră continuă...”

Și azi, ca și în trecut, continuă lupta pentru apărarea identității și a drepturilor Bisericii noastre. Preasfinția Sa Vasile Bizău știe că *„statistica”* cu majoritari și minoritari *„nu este una din măsurile lui Dumnezeu”*. Biserica noastră care a îmbogățit și îmbogățește spiritualitatea, cultura și civilizația țării trebuie respectată în toată demnitatea ei și repusă în toate drepturile care i se cuvin. Iată una din datoriile Episcopilor, dar și ale credincioșilor... Dar câte mai sunt!!! Lumea de azi se înstrăinează tot mai mult de Dumnezeu, consumismul și pustiul existenței tehnice accentuează înstrăinarea și însingurarea omului,

pierderea sufletului. Biserica, prin Episcopii și preoții ei, rămâne forța capabilă să dea răspunsuri la toate situațiile de derută, să se împotrivească răului și să poarte binele în lume. Conștient de toate acestea, PSS Vasile Bizău a așteptat la marele eveniment al Bisericii, Eparhiei și al vieții sale, pe toți credincioșii, ca împreună să pornească a rezidi credința în societatea noastră atât de marcată de regres moral, să trezească în inimi dorul de Dumnezeu. În ziua solemnă a înscăunării credincioșii au răspuns chemării Episcopului de a fi acolo *„pentru a ne uni în rugăciune și în <frângerea pâinii>, ca semn al comuniunii noastre în Domnul și pentru un început bun al parcursului spiritual și eclezial pe care îl vom face împreună. Susținerea în rugăciune și întărirea legăturii sufletești reprezintă forța interioară a Bisericii care trebuie să privească cu speranță în viitor”*.

Asigurându-l pe Preasfinția Sa de rugăciunile noastre, cu bucuria de a-l ști Episcop al Eparhiei de Maramureș, îi spunem cu toată inima:

*„Întru mulți ani ,
Stăpâne!”*

Dante ne învață...

Literatura italiană a fost sortită să atingă sublime dimensiuni: „actul de naștere” i-a fost CÂNTUL FRATELUI SOARE (sau al creaturilor) al Sf. Francisc de Assisi (1182-1226), prima compunere literară în limba italiană, abandonându-se versul latin tradițional. În limba maternă Sf. Francisc și-a revărsat mai bine prea plinul sufletului...

O sută de ani mai târziu a trăit Dante Alighieri (1265-1321). Încurajat de *dulcele stil nou*, școala poetică toscană, n-a ezitat să încredințeze, tot limbii materne, în dialectul ei florentin, grandioasa, sublima inspirație care îl frământa. Rezultatul a fost capodopera literaturii creștine DIVINA COMEDIA, de el intitulată *Comedia* (INCIPI COMEDIA DANTIS ALAGERII), în stilul epocii, în limba latină = *o lucrare simplă în limba vulgară*. Posteritatea nu a zăbovit să o califice DIVINĂ, și așa a rămas...

Problemele înfruntate de Dante au fost multiple, mari, inedite, de ordin teologic, istoric, social, literar, lingvistic. Cu scrupulozitate, Dante s-a străduit să le învingă. Vom căuta să exemplificăm printr-o familie de cuvinte de Dante ticluite...

Ideea pe care vrea să o exprime este **a pătrunde în, a se contopi cu**. Dante apelează la prepoziția **in**, un pronume personal și o disidență verbală.

În *Paradis*, cânt IX, v. 31, citim: „Se io m’**intuassi** come tu t’**immi**”; în traducere *dacă aș putea să pătrund în tine, să mă contopesc cu tine, cum pătrunzi tu în mine*. O variantă tot din cânt IX, v. 73: „Dio vede tutto, e

tuo veder s’**inluia**”: *Dumnezeu vede tot, și vederea ta pătrunde în El și se contopeste cu El*.

În cântul XXII, Beatrice îl previne pe Dante că se apropie de suprema viziune beatifică, dar înainte de a pătrunde și a se contopi în ea (prima che tu t’**inlei**), privirea lui să fie complet detașată de viziunea cosmică, de care beneficiase. *Nota bene*: noi trebuie să apelăm la perifraze ca să exprimăm această idee complexă.

Dumnezeu, în imensa Sa iubire pentru om, a vrut ca FIUL LUI DUMNEZEU să devină FIUL OMULUI. Osmoza s-a făcut în FECIOARA MARIA, prin MATERNITATEA Sa. Dacă această „**inluire**” este unică, se repetă însă contopirea EUHARISTICA. Isus ne cere să-i oferim „ospitalitate” dusă până la contopire, ca EL SĂ TRĂIASCĂ ÎN NOI, cum recunoaște Sf. Pavel. Fiecare contact euharistic fiind imens și sensibil HAR, este un **unicat**. În rugăciunea de pregătire pentru împărtășanie cerem „**astăzi** pârtaș primește-mă”, iar nu „și azi, ca de obicei”... Contactul euharistic să nu devină rutină.

Această contopire implică și reciprocitatea, exprimată chiar de Isus, în cuvintele de rămas-bun: „Rămâneți în Mine, și Eu în voi” (Io 15,4). Iar formula paulină spune: „Mă voi lăuda cu slăbiciunile mele, ca să se lase asupra mea puterea lui Cristos... când mă simt slab, atunci sunt tare...” Așa să fie!

Viorica LASCU

(Revista *BISERICA ȘI SOCIETATEA*)

Rondelul rozelor de august

Mai sunt încă roze - mai sunt,
Și tot parfumate și ele
Așa cum au fost și acele
Când ceru-l credeam pe pământ.

Pe-atunci eram falnic avânt...
Priveam, dintre oameni, spre stele;
Mai sunt încă roze - mai sunt,
Și tot parfumate și ele.

Zadarnic al vieții cuvânt
A stins bucuriile mele,
Mereu când zâmbesc uit, și cânt,
În ciuda cercărilor grele,
Mai sunt încă roze - mai sunt.

Al. Macedonski,
„*Versuri și proză*”,
Ed. Albatros, 1976, p.93.

PAGES BILINGUES

Association des Amis de l'Église Gréco-Catholique de Roumanie, Blaj

“C’est ce que derange qui fait vivre”

Cardinal Alexandru Todea

Baia Mare

A Baia Mare nous assistons a la „Divine Liturgie” du dimanche dans „la plus grande cathédrale du monde”, „sous la ciel du Bon Dieu”. Messes en plein air par tous les temps...Le monument aux morts comporte une terrasse dominant un jardin public; c’est la que Mgr Mureșan, assiste du recteur, le père Mesaros, célèbre la messe. 800-1000 personnes suivent l’office. Trois confessionnaux de fortune sont installes au pied du monument, l’un dans une voiture, les autres sur la pelouse. Ce sont très vieux prêtres qui confessent, vieillards avec canne, courbes et trotinant, souvent au bras d’un jeune étudiant... Les séminaristes arrivent en rangs serres dans leur soutane du dimanche...

Une assistance fervente est présente quel que soit le temps, pluie, ge, ou canicule. Mais, si cela dure trop, les fideles ne risquent-ils pas de se décourager...?

Alors, faute de restitution, on construit des églises... et y a peu d’argent, les chantiers sont sauvent en panne. A Gherla, le père Gavril nous dira son besoin de financement pour sa future église, mais il ajoutera, connaissant nos efforts pour aider a la formation des futures prêtres: *„Nous construisons une église matérielle, vous, vous construisez l’Eglise spirituelle !”*

Le père Langa, de Cluj, lui , n’est pas d’accord: *„Vous n’êtes pas d’ici, vous ne pouvez pas sentir comme nous l’urgence d’avoir des églises. La messe sur la place publique est un signe de non-liberté. Pour nos fideles, l’église est indispensable. Ils veulent aller a la messe la ou ils ont été baptises , maries, la ou ils ont célèbre les funérailles de leurs anciens; la messe dans la places publiques ou dans la salles d’école n’a pas pour eux la même valeur. Ils préfèrent aller dans leur église, même si elle est devenue orthodoxe, dans l’ensemble, ils se déclarent encore greco-catholiques, mais cela durera-t-il? S’il est absolument nécessaire d’élever le niveau des prêtres, il faut aussi assurer la continuité de la pratique religieuse ”.* (a suivre)

„Ceea ce ne deranjează ne face să trăim”

Cardinal Alexandru Todea

Baia Mare

La Baia Mare asistăm la „Divina Liturghie” de duminică în „cea mai mare Catedrală a lumii”, „sub cerul Bunului Dumnezeu”. Liturghie în aer liber peste toate timpurile... Monumentul celor dispăruți are o terasă care domină o grădină publică; acolo, Preasfinția Sa Mureșan, asistat de rector, Pr. Mesaroș, celebrează Liturghia. Între 800-1000 de persoane sunt de față. Trei confesionale improvizate sunt instalate la baza monumentului, unul într-un autoturism, celelalte pe peluză. Trei preoți foarte în vârstă mărturisesc, bătrâni cu bastoane, aplecați și cu pași mărunți, adesea la brațul unui tânăr student... Seminarisții vin în rânduri strânse, în sutane de duminică...

O asistență plină de credință este prezentă indiferent de timp, ploaie, îngheț sau caniculă. Dar, dacă situația va dura foarte mult, credincioșii nu vor risca să se descurajeze?

Deci, trebuie restituite sau construite bisericile... și sunt puțini bani, șantierul este adesea în pană. La Gherla, Pr. Gavril ne-a vorbit despre nevoia presantă de bani pentru viitoarea biserică, dar adăugă, cunoscând eforturile noastre pentru formarea viitorilor preoți: *„Noi construim o biserică materială, voi, voi construiți Biserica spirituală!”*

Părintele Langa de la Cluj nu este de acord: *„Voi nu sunteți de aici, nu puteți simți ca o urgență a avea o biserică. Liturghia în piața publică este un semn de lipsă de libertate. Pentru credincioșii noștri, biserica este indispensabilă. Ei doresc să meargă la Liturghie acolo unde au fost botezați, căsătoriți, sau unde s-au celebrat funeraliile strămoșilor; Liturghia în piețele publice sau în sălile școlii nu are pentru ei aceeași valoare. Preferă să meargă la biserica lor, chiar dacă a devenit ortodoxă; în ansamblu, ei se declară încă greco-catolici, dar aceasta va dura? Dacă este absolut necesar să se ridice nivelul preoților, trebuie asigurată și continuitatea practicii religioase”.*

(va urma)

„Îngerii”

Părintele Renzo Lavatori, profesor de teologie dogmatică la Universitatea Pontificală Urbaniană din Roma, profesor invitat al Facultății de Teologie Greco-Catolică, Departamentul Oradea, din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj, este cunoscut publicului nostru datorită lucrărilor sale traduse în limba română: „Dumnezeu și Omul”, „Unul - născut din Tatăl” și mai recent „Îngerii”

„Îngerii” a apărut în Ed. „Galaxia Gutenberg”, la sfârșitul anului trecut, în traducerea Pr. Alex. Buzalic și a colaboratorilor săi Adrian Fabian Botea și Cristina Palici.

„Cuvânt înainte” al PSS Virgil Bercea, „Introducere teologică la ediția română” a Pr. Alex. Buzalic și „Prefața” autorului deschid volumul. În cuvântul său, Preasfinția Sa afirmă că o lucrare despre angeologie, disciplină a teologiei dogmatice, cum este lucrarea Părintelui Renzo Lavatori, îmbogățește teologia însăși, literatura despre adevărul de credință: existența îngerilor buni, care sunt aproape de Dumnezeu pe care îl slujesc și aproape de oameni pe care îi apără, fiind destul de săracă la noi. Prin analiza conceptului de angeologie, prezentat în evoluția sa istorică, de la izvoarele biblice până azi, prin cunoașterea mai profundă a lumii nevăzute, cel care citește lucrarea înțelege mai bine destinul și demnitatea sa de om.

Conceptul despre „îngeri”, spune Pr. Alex. Buzalic în cuvântul său, există în toate culturile și religiile. Părintele prezintă cititorului, într-o sinteză, etapele mai importante din evoluția

angeologiei. În creștinism, de-a lungul secolelor, a cunoscut o evoluție și a suferit modificări datorită influențelor gândirii teologice și filozofice, a dezvoltării științei și a cosmologiei. Această trecere a conceptului prin istorie constituie substanța cărții Pr. Renzo Lavatori.

Odată cu apariția filosofiei, susține Pr. Buzalic, gânditorii conturează o concepție despre lume, cu delimitare între cea spirituală și cea materială. La Platon (428/427-347/346), realizarea unui sistem metafizic, pornit de la observarea realităților empirice pentru a ajunge, prin rațiune, la realitățile nevăzute; la Aristotel (384-322), concepții filosofice preluate și de teologia creștină antică și medievală. Părintele notează și contribuția altor filozofi pentru a pune în lumină existența lui Dumnezeu, creator al ființării, dar și existența îngerilor buni care asigură legătura dintre Dumnezeu și creația sa.

Pr. Alex. Buzalic include în textul său și date ale altor discipline în contextul cărora s-a definit conceptul despre îngeri, cum sunt filozofia, astronomia și geografia, include sistemele cosmologice, descoperirile geografice și ale științei, evoluția de la conceptul geocentric la cel heliocentric, depășit și acesta din urmă, toate influențând omul în căutarea unei viziuni despre lume. Capabil să înțeleagă legile care stăpânesc lumea, acesta își vede fragilitatea, dar și privilegiul: „deschiderea sa spirituală și capacitatea de cunoaștere rațională”.

(continuare în pag. 13)

(urmare din pag. 12)

Existența îngerilor se referă în general la Biserica Universală, dar este văzută de Pr. Buzalic și în ritul nostru greco-catolic. Prezența îngerilor în timpul Sfintei Liturghii, de la amintirea lor în diferitele momente ale Liturghiei până la prezența lor reală. *Cuvântul înainte* al Părintelui ne asigură că lucrarea Pr. Renzo Lavatori ne prezintă tot ce angeologia posedă până azi, lăsând deschisă pentru viitor perspectiva unor largi orizonturi de cunoaștere.

În *Prefața* sa autorul explică concepția în care a fost gândită cartea și modalitățile de lucru. Pe lângă o prezentare cronologică a angeologiei în funcție de perioade: patristică, medievală, modernă și contemporană, informația a fost riguroasă, consultându-se direct izvoarele, doctrina unui autor fiind raportată la contextul social și cultural în care a fost creată. Pentru că un studiu despre îngeri este „*un punct delicat al întâlnirii*” dintre filozofia și cultura religioasă cu revelația creștină, firul conducător a fost respectarea adevărului de credință, ceea ce a exclus exagerări în favoarea sau defavoarea existenței îngerilor.

Conținutul cărții este cuprins în cinci capitole: I. *Izvoarele biblice*; II. *Reflecția patristică: secolele II-VIII*; III. *Speculațiile medievale: secolele IX-XIV*; IV. *Problematica modernă: secolele XV-XIX*; V. *Situația contemporană: secolul XX. Reflecție la a doua ediție. Îngerul între epoca modernă și contemporană. Concluzie. Spiritul angelic: o validare a spiritului omenesc; Bibliografie și Indice analitic* încheie volumul.

I. În primul capitol autorul își propune să realizeze un tablou al tematicilor despre îngeri conținute în *Scriptură*, întotdeauna punct de referință. Pentru *Vechiul Testament* s-a avut în vedere nu numai datele Israelului, dar și ale spațiului învecinat, spațiu istoric și cultural străin de Israel, din care au venit anumite concepții despre ființele supra-terestre.

Imaginea îngerilor ca slujitori ai lui Dumnezeu și ai „*lucrării sale de mântuire a oamenilor*”, împlinită în Cristos, trece de la *Vechiul Testament* la *Noul Testament*. Îngerii sunt spirite care emană lumină și strălucire, sunt dotați cu voință și libertate, ei sunt mesageri, mijlocitori între Dumnezeu și om, ființe înserate în istoria umanității, transmit cuvântul lui Dumnezeu, sunt revelatorii gloriei divine, trăiesc în apropierea lui Dumnezeu, îi văd fața și îl preamăresc. Pr. Renzo Lavatori aduce exemple cu prezența îngerilor din *Evangheliile* celor patru evangheliști, din *Faptele Apostolilor* și din *Apocalipsă*. Arhanghelul Gavril aduce Mariei vestea că va naște pe Mântuitor, îngerii sunt prezenți la Betleem, unesc Cerul cu Pământul prin cântecul lor, sunt la mormântul lui Isus în momentul Învierii, sunt primii martori și mărturisitori ai Celui Înviat, sunt în slujba Lui și a Bisericii Sale, slujirea lor este astfel misionară, acțiune ce se prelungește de la Înălțare, pe tot parcursul Bisericii, până la Judecata de Apoi și în desfășurarea ei. Îngerii îi sprijină pe Apostoli, sunt *ocrotitori și călăuzitori* ai oamenilor (Îngerii Păzitori), dar și

(continuare în pag. 14)

ai comunităților. Aceasta este credința Bisericii încă din epoca ei primară.

II. Noutatea angeologiei patristice constă în lărgirea sensului de *înger*. Termenul suferă o schimbare de sens, de la cel de rol la cel de categorie de ființe. Spirite bune sau spirite rele (demoni), tuturor li se studiază modul de existență și caracteristicile. Prima parte a capitolului tratează angeologia la Părinții apostolici, pentru secolele al II-lea și al III-lea, la Irineu, Clement Alexandrinul și Origen, iar pentru secolele IV-VIII, la Augustin și Pseudo-Dionisie. Primii continuă să afirme supremația lui Cristos în raport cu îngerii și rolul acestora în slujirea lui Cristos și a oamenilor. Autorul se oprește și asupra scrierilor apocrife legate de ambientul cultural iudeo-creștin - care au avut rol însemnat în Biserica primară - în care îngerii transmit mesaje divine, Îngerul Păzitor ocrotește omul, îi îndreaptă sufletul și-l preia după moarte pentru a-l duce în Rai. Nu lipsesc însă erorile, îngerul e adesea situat pe același plan Dumnezeu, este creator al lumii, Cristos este un arhanghel. Existența îngerilor răi, a diavolilor, se datorează păcatelor acestora. Ei intervin în viața oamenilor dorind să le piardă mântuirea. Sunt prezenți la Judecata din Apoi. Fără exagerări, exista deja cultul îngerilor. Concluzia pentru secolele II și III, în angeologie, se găsește la Irineu, episcopul de Lyon: „Dumnezeu e creatorul cerului și al pământului și al lumii întregi, al îngerilor și al oamenilor”.

În Occident secolul al III-lea se remarcă prin contribuția preotului Novațian, care în lucrarea *De Trinitate* tratează probleme angeologice, despre misiunea îngerilor, cristologice și trinitare, privind relația lui Cristos și a Sfântului Spirit cu îngerii. Se susține clar distincția dintre Divinitate și îngeri, aceștia din urmă având *rolul* de a transmite oamenilor mesajele lui Dumnezeu, lucru evident în *Vechiul și Noul Testament*. Este ferm în atitudinea de a nu se identifica Cristos cu îngerii, afirmând dumnezeirea lui Cristos, Fiul lui Dumnezeu, creatorul îngerilor. Novațian este cel care năruiește erezia care recunoștea în Cristos doar un înger, nu dumnezeirea. Aceasta este și perioada în care este înfrânt doctrinar arianismul prin Conciliile de la Niceea (325) și Constantinopol (381). Părinții acestei perioade susțin că îngerii sunt aproape de toți creștinii, vin în ajutorul celor ce duc o viață ascetică, din ziua Botezului Îngerul Păzitor însoțește viața omului, îl îndrumă pe calea cea bună fără să-l constrângă însă. Ioan Gură de Aur reprezintă un moment hotărâtor în evoluția angeologiei, cu premise exacte pentru etapele următoare. Ioan Gură de Aur subliniază, „prezența activă a îngerilor în Euharistie”, participarea la Liturghie înseamnă și o participare la Liturghia cerească, unirea Liturghiei pământești cu cea din Cer. Îngerii sunt cei care duc lui Dumnezeu „darul adus pe altar”, Jertfa lui Cristos.

Pentru secolele IV-VIII, Augustin, Papa Grigore cel Mare și conciliile din ultimele perioade a epocii

(continuare în pag. 15)

patristice sunt momente cruciale: un pas înainte în clarificarea doctrinei despre îngeri, un pas spre deschiderea etapelor următoare. Augustin vorbește despre cunoașterea angelică, despre natura, felul de cunoaștere și acțiunea îngerilor. Îngerii cunosc lucrurile create în lumina lui Dumnezeu și transformă creația în „*mijloc de preamărire a Cuvântului*”. Îngerii și oamenii aparțin „*cetății lui Dumnezeu*”, oamenii răscumpărați sunt meniți să ia locul îngerilor răzvrățiți și, îndrumați de îngeri, să-l adore pe Dumnezeu.

Pentru Pseudo-Dionisie, îngerii sunt „spirite pure” dispuși în nouă „*coruri*” ca într-o scară între Dumnezeu și om. La încheierea epocii patristice angeologia era fundamentată pe datele biblice, era clarificată natura și rolul îngerilor, erau delimitate scrierile canonice de cele necanonice și eliminate ideile eronate.

III. În Evul Mediu, între secolele VIII-XI, în angeologie se preia gândirea Părinților Bisericii. Conciliul Lateran IV (1215) printr-o declarație doctrinară, document de bază al Bisericii despre angeologie și demonologie, înlătură influența albigensilor și a catarilor în privința naturii îngerilor. Anselm de Aosta (1033/34-1109), Bernard de Clairvaux (1090-1153), Richard de Saint Victoire (1110-1160) și alții se vor apleca asupra naturii îngerilor, dar numai scolastica secolului al XIII-lea, prin Toma de Aquino (1225-1274), a cărei gândire merge pe două linii: teologică și filozofică, prin franciscanii Bonaventura (1218-1274)

și Duns Scotus (1265-1308), va aborda sistematic problematica aceasta. Astfel, îngerii sunt definiți ca spirite puternice, acorporeale, raționale, cu memorie, intelect și voință, distincte, nemuritoare, împărțite în funcție de demnitatea lor, create de Dumnezeu, devotate și consacrate laudei și slujirii Lui, înserați în planul mântuirii al lui Dumnezeu. Protectori și apărători ai oamenilor, îi însoțește pe drumul vieții, îi susțin și-i întăresc. Angeologia lui Augustin, a lui Pseudo-Dionisie și cea scolastică a fost și continuată în secolele XIII și XIV de către dominicanul Eckhart (1260-1328). În concepția sa, îngerul, superior omului în cunoaștere, este depășit de acesta prin capacitatea contemplativă, intelectul uman atinge o maximă apropiere față de Dumnezeu, este un pas și o deschidere spre raționalismul modern.

IV. Între secolele XV-XIX, teologia stă în fața unor noi realități: a umanismul Renașterii, a ideilor reformatorilor și a culturii istorico-științifice, a procesului de raționalizare și secularizare care începe și ia amploare în următoarele secole. Angeologia modernă nu se mai oprește asupra aprofundării teoretice, ci intră în viața pastorală și liturgică.

Prin marile personalități spirituale, după Conciliul de la Trento (1545-1563), Biserica va cunoaște un mod diferit de trăire a creștinismului față de Evul Mediu. Omul încearcă o cunoaștere de sine, nu este interesat de raționamentele teologice anterioare, acordă un larg spațiu sensibilității, ascetismului, pentru a ajunge la

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

uniunea sufletului cu Dumnezeu. Noua formă a meditației va fi contemplația, iar scopul, perfecțiunea spirituală. Acum, spiritualitatea creștină se afirmă prin Tereza de Avila, Ioan al Crucii, Francisc de Sales și alții. Ei fac mențiuni referitoare la viața mistică și îngerii. Ioan al Crucii vede lumea pe două mari planuri, al îngerilor și al oamenilor, dar orizontul uman se deschide spre cel al îngerilor, modele de perfecțiune. Principiul fundamental al oamenilor trebuie să fie *imitarea îngerilor*.

Din epocă este de reținut tratatul *De angelis* al lui Francisc Suarez (1548-1617), teolog iezuit, operă considerată „cea mai complexă sinteză a angeologiei și demonologiei timpurilor moderne”. El urmează doctrina lui Toma de Aquino privitoare la pura spiritualitate a îngerilor, la cunoașterea și voința angelică, dar este mai aproape de Scotus preluând ideea despre centralitatea lui Cristos și a domniei sale peste îngeri, socotind orgoliul cauza căderii și a devenirii îngerilor răi. D. Petau (1583-1652), în opera „*De angelis*”, tratează natura îngerilor caracteristicile, ierarhia și funcțiile îngerilor, existența diavolului și a îngerilor săi. Cercetarea sa se bazează pe Sf. Scriptură, Sfinții Părinți și Magisteriu. Dacă la această operă adăugăm opera lui M. J. Scheeben, care analizează problemele fundamentale ale angeologiei și raportul îngerilor cu omul, văzut ca centru al universului, și lui A. Tanquerey, la care găsim influența negativă a diavolilor asupra oamenilor (ispita, obsesia și posesia, magia magnetismul, spiritismul și hipnotismul), avem un cuprins al angeologiei dogmatice catolice care acoperă un spațiu vast, până la Conciliul Vatican II.

Un rol deosebit în angeologie l-a

avut spiritualitatea monastică: Sf. Bernard și Ordinele Franciscan și Carmelitan. La Bernardin din Siena ierarhia îngerilor diferă: natura umană este situată deasupra celor nouă coruri ale îngerilor, al zecelea cor, deasupra căruia, în al unsprezecelea cor, este Maria, imediat după Fiul său și după Sf. Treime. Maria este stăpână și Doamnă. Mijlocește pentru noi și, *Dumnezeu o îndrăgește mai mult și o ascultă mai mult decât toate rugăciunile pe care le-au făcut vreodată sau le vor face toți apostolii, toți martirii și toți mărturisitorii ...*”. Ca și Ioan al Crucii Bernardin din Siena subliniază rolul îngerului în drumul perfecțiunii spirituale, ca prin contemplare omul să ajungă, alături de îngeri, la iubirea lui Dumnezeu. Ignățiu de Loyola (1491-1556) recomandă imitarea îngerilor considerând îngerii mijlocitori în toate misterele creștine. Începând din secolul al XVII-lea tratatele și manualele despre îngeri sunt tot mai numeroase, alături de argumentele teologice se dezvoltă cultul îngerilor, apar sfaturi practice pentru devoțiunile către îngeri, cărți de rugăciuni, sărbătorile închinat îngerilor sunt introduse în calendar.

Angeologia creștină, spre secolul al XIX-lea și dincolo de el, a pierdut „avântul” teologic din perioada patristică și Evul Mediu în favoarea formelor de pietate și a notei moralizatoare din predici.

În curente spirituale și filozofice, în perioada dintre Renaștere și Iluminism, angeologia cunoaște o anumită dezvoltare, îngerii sunt revelația divinității, călăuze și mediatori între om și Dumnezeu, dăruiesc omului forța interioară pentru a face ca Fiul lui Dumnezeu să se nască în sufletul său. Acum se pune în atenție legătura dintre

(continuare în pag. 17)

(urmare din pag. 16)

Dumnezeu, om și univers, legătură ce poate fi ruptă prin păcat. Rosmini (1797-1855) reprezintă una din expresiile geniale ale gândirii creștine, receptivă la filozofia kantiană și hegeliană, cu idei originale în angeologie. El caută să evidențieze posibilitatea cunoașterii raționale a îngerilor.

V. În secolul al XX-lea angeologia nu mai este în atenție, laicizarea și secularizarea sunt contrare doctrinei tradiționale despre îngeri, de asemenea noua viziune despre lume înțeală de pe pozițiile cunoașterii științifice și a supremației tehnologiei; existența îngerilor este pusă în discuție. Conciliul Vatican II ridică în fața lumii Biserica și misiunea ei în viața contemporană. Chiar dacă nu s-a ocupat direct de tematica îngerilor, în anumite contexte susține existența lor și venerația ce le-o datorăm. Papa Paul al VI-lea și Papa Ioan Paul al II-lea afirmă credința în îngeri de pe poziția tradițională. Papa Ioan Paul al II-lea susține natura lor pur spirituală, existența îngerilor buni și ai celor răi, funcția mediatore a îngerilor, sarcina îngerilor în drumul Bisericii și al creștinilor, victoria deplină asupra răului realizată de Cristos. În Biserica Catolică azi sunt două atitudini: una majoritară care susține validarea angeologiei tradiționale și alta minoritară care susține inexistența îngerilor ca persoane, considerându-i o expresie binelui și a iubirii lui Dumnezeu, expresii simbolice, literare sau simple influențe din alte culturi.

Recunoașterea îngerilor și cele mai emoționante cuvinte despre ei, în timpul nostru, le găsim la Karl Rahner (1904-1984), care vorbind despre raportul ce unește îngerii cu oamenii și cu lumea, spune că prin ei: „...se deschide un spațiu luminos

pentru însăși ființa omenească și viața sa în lume”, pentru că îngerul se raportează „nu numai la ce este omul așa cum e, ci la devenirea sa neîncetată”. În perfecțiunea universului, Maritain (1882-1973) situează pe îngeri mai aproape de Dumnezeu, de aceea autorul ne încredințează că „ei ajută omul să înțeleagă mai bine propria realitate de a fi așezat la granița dintre materie și spirit, dobândind astfel o mai adecvată cunoaștere a sinelui, a lumii și a lui Dumnezeu”. Doctrina despre existența îngerilor deschide inteligența omului spre orizonturi mai ample, dincolo de lumea artificială și tehnică în care acesta își pierde sensul vieții.

Pr. Renzo Lavatori consacră un număr de pagini creației artistice - literaturii și picturii - inspirate din prezența îngerilor. În primul rând se oprește la Dante Alighieri care preia angeologia scolastică în „*Divina comedia*”, capodoperă, unde, în formă poetică, găsim întreaga doctrină creștină despre îngeri. La sfârșitul secolului al XVIII-lea îl avem pe Holderlin și, mai aproape de noi, pe Claudel (1868-1955) și Reiner Maria von Rilke (1875-1926). În pictură, Giotto și El Greco.

Recomandăm lectură cărții „*Îngerii*” a Pr. Renzo Lavatori. La începutul lecturii Părintele va fi lângă noi mărturisindu-ne că trecând prin pagini, ne vom îmbogăți cunoștințele despre credință, vom trăi printre îngeri, ne vom redescoperi pe noi, fragili prin datul omenesc, puternici prin darurile spiritualității, capabili să înțelegem adevărul și binele absolut, liberi să luăm decizii în raport cu istoria și cu lumea în care trăim, să avem căderi și regăsiri, ocrotiți mereu de îngeri.

Otilia BĂLAȘ

Papa Paul al VI-lea (XXII)

Etape spre unitate

Comunicatul final al lui Atenagoras putea apărea puțin ca o retragere în raport cu declarațiile pontificale. Atenagoras preciza: „*Această întâlnire poate fi considerată ca un gest fratern*”. Dar înainte vorbise despre marea semnificație a întâlnirii și o prezentase ca „*un semn și preludiv al faptelor ce vor veni pentru gloria lui Dumnezeu și iluminarea credincioșilor*”. Dacă luăm în seamă discursul de la Betleem al Papei Paul al VI-lea, discurs în care a vorbit despre unitate: „*Poarta casei părintești este deschisă . Așteptarea tuturor este sinceră și cordială. Dorința este mare și nerăbdătoare, sinceritatea este totală, trecerea pragului este așteptată cu iubirea noastră toată și pentru a fi împlinită cu respect și bucurie reciprocă. Noi ne vom abține de a solicita demersurile care nu vor fi libere și deplin convingătoare... Fie ca iubirea lui Cristos și a Bisericii să inspire toate demersurile de eventuală reapropiere și întâlnire...*”, se ridică un mare semn de întrebare.

Da. Lucrurile nu mergeau așa de repede. Pe de-o parte ortodocșii erau mai puțin favorabili unei întoarceri spre unitate ca Atenagoras, erau rezervați, mai aproape de patriarhul Crisostom, conducătorul Bisericii

Naționale din Grecia. Cu toate acestea autoritatea lui Atenagoras avea să consolideze ceea ce a însemnat totuși această primă întâlnire unde a fost tratat egal cu Pontiful Roman. Pe de altă parte, Papa Paul al VI-lea lucra în acest sens. Pentru buna desfășurare a negocierilor, Roma avea nevoie de un interlocutor autorizat care să poată vorbi în numele tuturor. Ca să întărească din exterior autoritatea Patriarhului Ecumenic, Roma s-a străduit să ușureze munca și să ajute în incontestabilele greutăți și a antrena întreaga ortodoxie. De-acum dialogul despre unitate dintre Roma și Constanținopol nu avea să se mai întrerupă.

Sunt de reținut câteva etape. Anul 1964 a fost foarte bogat în gesturi ecumenice reciproce între Roma și ortodoxie. La 27 aprilie Papa Paul al VI-lea a dorit binecuvântarea lui Dumnezeu Patriarhului Moscovei, Alexei, care, la rândul său, la comemorarea unui an de la moartea Papei Ioan al XXIII-lea, în memoria celui plecat, a scris lui Paul al VI-lea o scrisoare călduroasă. În ianuarie 1964, Papa a anunțat că va restitui Bisericii din Grecia capul Sf. Andrei, care se găsea la Roma după 1462. Gestul era

(continuare în pag. 19)

de o înălțime simbolică, căci aceste relicve a patronului Bisericii din Grecia erau foarte prețioase pentru greci. La 25 septembrie 1964, la Patras, a fost citită de către Subsecretarul pentru Unitate, Părintele Duprey, scrisoarea lui Paul al VI-lea pentru restituirea capului Sf. Andrei. Delegația a fost condusă de Cardinalul Bea, președinte al Secretariatului, care a fost primit, prin Mitropolitul Constantin, de prințesa Irena, de ministru Papandreu și de o mare mulțime de oameni. La 29 octombrie, cu ocazia celei de a treia Conferințe panortodoxe, Papa Paul al VI-lea a trimis un mesaj de simpatie președintelui, Mitropolitului Meliton. La cererea lui Atenagoras, o delegație a prezentat Papei hotărârile Conferinței. În aprilie o delegație pontificală l-a vizitat pe Atenagoras la Constantinopol.

În decembrie 1965, Papa Paul al VI-lea, într-o *Scrisoare apostolică*, a deplâns ura și discordia la care s-a ajuns în 1054, excomunicarea reciprocă, a Papei și a patriarhului Celularie. Papa a înlăturat excomunicarea din memoria Bisericii, a trimis *Scrisoarea* lui Meliton, cu îmbrățișarea sa. În același timp, la Constantinopol, într-o *Scrisoare*, Atenagoras a ridicat excomunicarea împotriva Papei Leon al IX-lea. O declarație comună explica situația pentru a fi înțeleasă corect: nu era vorba încă de unire, ci de o apropiere pentru eliminarea

greșelilor. Din acest moment gesturile de fraternitate au devenit tot mai multe. Între 25-26 iulie 1967, Papa a fost oaspetele lui Atenagoras, au asistat fiecare la celebrările celuilalt. În Catedrala Catolică, în fața altarului au fost așezate, pentru cei doi, tronuri egale. Împreună au binecuvântat credincioșii. Paula al VI-lea dăruit lui Atenagoras un pergament pe care era înscrisă dorința sa grabnică de a vedea ziua în care Biserica Occidentală și cea Orientală să restabilească deplina comuniune. Atenagoras a înapoiat Papei vizita între 26-28 octombrie 1967, a fost primul Patriarh care a c venit *ad limina* la mormântul Sf. Petru. Cu fiecare ocazie, cei doi conducători de Biserici nu au încetat să scrie și să lucreze împreună.

La moartea lui Atenagoras, 9 iulie 1972. Papa a prezentat condoleanțele sale și l-a felicitat pe succesorul lui Atenagoras, Dimitros. Dar în 1975, Papa a nemulțumit pe cei din anturajul său, când s-a plecat la picioarele mitropolitului Meliton care îi aducea un mesaj din partea Patriarhului Dimitrios.

Acest gest a fost spontan, dintr-o pornire a inimii care exterioriza dorința sa profundă de a vedea unite cele două Biserici. Dar evoluția culturii și civilizației de după 1054 au agravat îndepărtarea, deși, dogmatic, diferențele sunt minore.

(va urma)

„Vreme este de iubit”

a 4-a carte tradusă de părintele Mihai Tegzeș

A apărut cea de a 4-a carte tradusă de părintele Mihai Tegzeș: „Vreme este de iubit”.

„La sfârșitul vieții, atunci când vom face bilanțul existenței noastre terestre, ne vom aminti cu plăcere de timpul pe care l-am trăit ca fiind un dar și în care, asemenea oricărui artist renumit, am realizat «o comoară», gustând din plin acele zile, chiar dacă au fost intense, obositoare sau dificile. Și ne vom rușina de timpul folosit mai puțin bine sau chiar pierdut.”

Astfel este scris în primele pagini ale acestei cărți, dedicată în întregime „timpului”, publicată de Comunitatea din Caresto, care este implicată de peste cincisprezece ani în pastorală familială, atentă la nevoile spirituale ale logodnicilor și ale soților. Timpul vieții noastre este, de fapt, lucrul cel mai important pe care îl avem și poate fi o capodoperă sau o colecție de fragmente de timp netrăit, risipit, sau pur și simplu aruncat la gunoi.

Cum să folosim timpul, cu ce să-l umplem, ce sens și ce importanță să-i acordăm? Timpului trecător al vieții noastre să nu-i permitem să ne alunece printre degete... Să nu-l risipim.

Biroul de presă

Colectivul redacțional:

Director: prof. Otilia BĂLAȘ

Secretar de redacție: Pr. Olimpiu TODOREAN

Redactori: Pr. Ioan ERDELI

Tehnoredactare computerizată: Pr. Olimpiu Todorean

Adresa: Redacția CALEA DESĂVÂRȘIRII
Str. Gen. Magheru, 3/5 - ORADEA -3700 (BH)